

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.002.06.2017
P/17/041

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 87, F +48 22 444 56 98
kps@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/041 – Aktywizacja zawodowa młodzieży przez Ochotnicze Hufce Pracy
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontroler	1. Jacek Rupert, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KPS/30/2017 z dnia 19 maja 2017 r. (dowód: akta kontroli str.1)
Jednostka kontrolowana	Hufiec Pracy 7-31 w Grodzisku Mazowieckim, ul. Sportowa 29, 05-825
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Wiśniewska, Komendant (dowód: akta kontroli str.12)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W latach objętych kontrolą Hufiec zapewniał wychowankom możliwość kształcenia i uzyskania kwalifikacji zawodowych. Jednak nauka zawodu w głównej mierze opierała się na zawodach zaliczanych przez powiatowe urzędy pracy, jako nadwyżkowe, co zmniejszało szanse znalezienia zatrudnienia w wyuczonym zawodzie przez absolwentów OHP lub rozpoczęcia pracy na własny rachunek. I tak, w 2014 r. spośród 45 zrekrutowanych uczestników Hufca, aż 41 rozpoczęło naukę w zawodach nadwyżkowych, a tylko 3 w zawodach deficytowych (dla jednego brak było danych). W latach 2015-2016 wielkości te wynosiły odpowiednio: 57 i 71 zrekrutowanych, 47 i 1 w zawodach nadwyżkowych, a 2 i 57 w zawodach deficytowych. W 2015 r. dla 8 zrekrutowanych, a w 2016 r. dla 12 zrekrutowanych brak było danych. W 2016 r. zrekrutowano jednego uczestnika w zawodzie zrównoważonym. Szansę na ukończenie kształcenia i uzyskanie kwalifikacji zawodowych utrudniał również brak właściwego rozpoznania motywacji i predyspozycji młodocianych uczestników Hufca. Aż 1/3 objętych w tym zakresie badaniem uczestników Hufca zmieniło pracodawcę po ukończeniu rekrutacji.

Analiza badania ksiąg absolwentów z lat 2014-2016 wykazała, że pół roku od ukończenia kształcenia spośród 106 absolwentów, z którymi nawiązano kontakt (68,8% ogółu), 60 absolwentów posiadało zatrudnienie (56,6%), a 38 (35,8%) kontynuowało naukę w formie szkoły wyższego stopnia lub szkolenia. Natomiast 19 absolwentów (17,9%) nie posiadało zatrudnienia ani nie uczyło się. Dodać przy tym należy, że księgi absolwentów prowadzone były w sposób niezgodny z wytycznymi Komendanta Głównego OHP, skutkiem czego trudno jest określić dalsze losy wielu wychowanków, co ogranicza możliwości dostosowania oferty nauki do oczekiwań rynku pracy.

Z przeprowadzonego w trakcie kontroli badania na wybranej 30-osobowej grupie absolwentów z lat 2014-2015 wynika natomiast, że absolwenci mieli trudności w utrzymaniu się na rynku pracy. Choć 25 z nich pojęło w różnych okresach pracę zarobkową (zawarli umowy o pracę, umowy agencyjne, umowy zlecenia, umowy o świadczenie usług), to jednak już tylko połowa z nich nadal była zatrudniona w czasie kontroli NIK. W tym okresie aż 14 absolwentów było w różnych okresach

zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy (dla 3 osób nie uzyskano danych), a 10 skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej (dla jednej osoby brak było danych).

Szansę absolwentów na znalezienia zatrudnienia pogarszał, w ocenie NIK, brak współpracy Hufca z młodzieżowymi biurami pracy i urzędami pracy w tym zakresie, mimo takiego wymogu określonego w § 11 ust. 3 pkt 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy¹.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dostosowanie oferty Hufca Pracy do oczekiwań rynku pracy

Opis stanu
faktycznego

1. Hufiec Pracy 7-31 w Grodzisku Mazowieckim (zwany dalej Hufiec Pracy lub HP) współpracuje z Zespołem Szkół Technicznych i Licealnych nr 2 w Grodzisku Mazowieckim (ZSTiL). Filia HP w Żyrardowie współpracuje z Zespołem Szkół nr 1 w Żyrardowie (ZS), gdzie mieści się również siedziba jednostki.

Według *Wewnętrznego regulaminu organizacyjnego 7-31 HP w Grodzisku Mazowieckim* z 2014 r.² Hufiec Pracy w Grodzisku Mazowieckim jest podstawową jednostką organizacyjną Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP (MWK OHP) o charakterze opiekuńczo-wychowawczym. Zapewnia młodzieży zagrożonej wypadnięciem z systemu edukacji, zamieszkalej przede wszystkim w pobliżu jego siedziby, możliwość kształcenia i przygotowania zawodowego oraz opiekę wychowawczą nakierowaną na profilaktykę, socjalizację i resocjalizację³. W *Regulaminie* zawarto m.in.: obowiązki pracowników, tryb kierowania i warunki przyjęcia uczestników do Hufca, prawa i obowiązki uczestników, określono obowiązkową dokumentację funkcjonowania i działalności Hufca⁴, sposób organizowania działalności kontrolnej, tryb przyjmowania rozpatrywania i załatwiania skarg i wniosków.

Przy Hufcu funkcjonują: Rada Pedagogiczna (realizuje stały monitoring sytuacji edukacyjnej uczestników) i corocznie powoływane Rady Młodzieży (reprezentują uczestników Hufca). Rada Pedagogiczna funkcjonowała bez formalnego powołania. Tworzyła ją cała kadra Hufca (do 31 sierpnia 2016 r. 5 osób, a po tym terminie 4 osoby) oraz zaproszeni nauczyciele stosownie do potrzeb współpracy ze szkołami. Protokoły Rady Pedagogicznych są dokumentowane w księdze protokołów, która jest prowadzona od początku działalności Hufca.

(dowód: akta kontroli str. 13-236)

¹ Dz. U. Nr 155, poz. 920.

² Załącznik do zarządzenia nr 2/2014 z 21 lipca 2014 r. Komendanta Hufca 7-31 HP-DK w Grodzisku Mazowieckim (zarządzenie i załącznik zostały zaakceptowane przez Wojewódzkiego Komendanta OHP); Zarządzenie nr 2 Komendanta MWK OHP z dnia 23 lutego 2016 r. w sprawie wprowadzenia zmian w *Regulaminie Pracy MWK OHP*.

³ Organizacja kształcenia i wychowania opierała się o wydawane corocznie przez Biuro Edukacji i Organizacji Jednostek Opiekuńczo-Wychowawczych OHP Komendy Głównej (BEO) *Wytyczne do organizacji i nadzoru kształcenia i wychowania w OHP lub Wytyczne do organizacji i nadzoru procesu edukacji w OHP*. Wytyczne na rok szkolny 2014/2015 zawierały *Standardy działań opiekuńczo-wychowawczych w Ochotniczych Hufcach Pracy*. Wytyczne były dokumentami stanowiącymi podstawę planowania działalności edukacyjnej w zakresie trzech obszarów: kształcenia i szkolenia młodzieży, opieki i wychowania młodzieży oraz organizacji jednostek opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto Hufiec funkcjonował w oparciu o zarządzenie Komendanta Głównego OHP nr 23/BKG z 22 grudnia 2014 r. w sprawie wprowadzenia do użytku dokumentów: *Biuro Wojewódzkiej Komendy OHP – standardy funkcjonowania, Hufiec Pracy – standardy funkcjonowania, Środowiskowy Hufiec Pracy – standardy funkcjonowania, Ośrodek Szkolenia i Wychowania – standardy funkcjonowania, Centrum Kształcenia i Wychowania – standardy funkcjonowania*.

⁴ Wg § 14: Książka ewidencji uczestników, dzienniki zajęć wychowawczych, plany pracy hufca na dany rok szkolny, regulamin organizacyjny hufca, arkusz organizacyjny jednostki, książka kontroli zewnętrznych i wewnętrznych, miesięczny grafik pracy kadry jednostki, książka ewidencji skarg i wniosków, rejestr zarządzeń kierownika jednostki orazteczki indywidualne uczestników.

Wewnętrzny regulamin organizacyjny nie zawiera wzmianki dot. „filii” (oddziału) w Żyrardowie. Jednostka w Żyrardowie nie została wymieniona w żadnym dokumencie organizacyjnym Mazowieckiej Komendy OHP, obowiązującym w latach 2014-2016. Komendant Hufca Pracy nie mogła udzielić informacji dot. prawidłowej nazwy tej jednostki, gdyż funkcjonujące nazewnictwo nie było w badanym okresie formalnie uregulowane⁵. Jednostka w Żyrardowie nie jest samodzielną jednostką i podlega HP w Grodzisku Mazowieckim. Z chwilą objęcia stanowiska w 2009 r. obecna Komendant Hufca podjęła próbę wyłączenia „oddziału” w Żyrardowie jako osobnej jednostki, ale rozmowy z Komendantem Wojewódzkim i Kierownikiem Wydziału Kształcenia i Wychowania MWK OHP nie zakończyły się wydaniem decyzji na piśmie. Komendant HP wyjaśniła, że przyczyną nieuwzględnienia jednostki w Żyrardowie w *Wewnętrznym regulaminie organizacyjnym 7-31 HP w Grodzisku Mazowieckim*, który wprowadziła zarządzeniem nr 2/2014 z 21 lipca 2014 r. była decyzja wydana ustnie przez Komendanta Wojewódzkiego o rozliczaniu Hufca 7-31 jako całości z „oddziałem” w Żyrardowie. Wg informacji Wojewódzkiego Komendanta OHP jednostka w Żyrardowie nie została wymieniona w żadnym dokumencie organizacyjnym MWK OHP, ponieważ jest integralną częścią Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim. Mazowiecka Wojewódzka Komenda OHP w 2009 r. wystąpiła z wnioskiem o utworzenie hufca pracy w Żyrardowie, jednak nie otrzymała zgody Komendy Głównej na jej powołanie. W związku z zatrudnieniem w 2008 r. wychowawców na ½ etatu sprawujących opiekę nad 32 osobową grupą uczestników Wojewódzkiej Komendy OHP podjął decyzję, iż w związku z powyższym w Żyrardowie powstanie grupa wychowawcza 7-31 HP w Grodzisku Mazowieckim.

Wg ustaleń kontroli Komendant Hufca sprawuje nadzór nad jednostką w Żyrardowie (ok. 3 razy w miesiącu odbywają się wizytacje lub częściej w razie potrzeby). Zbiorczą sprawozdawczość sporządza Komendant Hufca. Wstępny nabór kandydatów do jednostki żyrardowskiej dokonywany jest w Żyrardowie, a ostateczny w Grodzisku Mazowieckim.

(dowód: akta kontroli str. 23-25, 606-607, 618-619)

2. W badanym okresie, Mazowiecki Komendant Wojewódzki ustalał corocznie planowany potencjał organizacyjny na dany rok kalendarzowy (w szczególności kwartalnej) dla poszczególnych podległych jednostek⁶. Dla Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim zaplanował po 180 uczestników w latach 2014-2015 i 170 w 2016 r. W zarządzeniach w sprawie *prowadzenia akcji rekrutacyjnej w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP* na dany rok szkolny Mazowiecki Komendant Wojewódzki zobowiązywał kierowników jednostek opiekuńczo-wychowawczych do:

- powołania Komisji Rekrutacyjnej, opracowania zasad funkcjonowania komisji oraz harmonogramu realizacji rekrutacji na dzień 30 marca;
- przeprowadzenia rekrutacji młodzieży według obowiązujących wytycznych;
- sporządzenia i przesłania w formie opisowej sprawozdania z realizacji rekrutacji do Wydziału Kształcenia i Wychowania MWK OHP.

Po otrzymaniu zarządzeń Mazowieckiego Komendanta Wojewódzkiego, Komendant Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim co rok zarządzeniami⁷ powoływała Komisje Rekrutacyjne w celu przygotowania i przeprowadzenia naboru młodzieży do Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim na dany rok szkolny, a w załącznikach do

⁵ Nazwa oddziału w Żyrardowie, była uwzględniona w wewnętrznym regulaminie organizacyjnym HP 7-31 z dnia 10 maja 2011 r. i jest nadal stosowana.

⁶ Ogłoszenia w sieci publikowano w miesiącach grudzień/styczeń.

⁷ Zarządzenie nr 1: z dnia 13 marca 2013 r., 17 marca 2014 r., 20.03.2015 r., 23 marca 2016 r.

zarządzeń określała *Zasady Funkcjonowania Komisji Rekrutacyjnej*. Przewodniczącą Komisji zawsze była Komendant Hufca. W skład komisji wchodził wychowawca Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim, jednostki w Żyrardowie oraz: pedagog i psycholog w 2013 r., wicedyrektor ZSTiL nr 2 w 2014 r., dyrektor ZS nr 1 i pedagog ZSTiL nr 2 w 2015 r., dyrektor ZS nr 1 i pedagog ZSTiL nr 2 w 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 229-269)

3. Ogólna liczba osób objętych działaniami Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim w badanym okresie kształtowała się na poziomie: 190 osób⁸ w 2014 r., 182 osób⁹ w roku 2015 i 176 osób¹⁰ w roku 2016 r. Liczby te uwzględniały planowany potencjał na ww. lata przez Komendanta Wojewódzkiego. Hufiec Pracy oferował przede wszystkim możliwość przygotowania zawodowego w formie nauki zawodu, na statusie młodocianego pracownika. Jednocześnie uczestnicy Hufca doksztalali się w Zasadniczej Szkole Zawodowej w Grodzisku Mazowieckim w Zespole Szkół Technicznych i Licealnych nr 2 lub odpowiednio w ZSZ w Żyrardowie w Zespole Szkół nr 1. Z obiema szkołami Mazowiecki Komendant Wojewódzki zawarł stosowne porozumienia o współpracy w zakresie kształcenia zawodowego i wychowania młodzieży. Jednostka w Grodzisku Mazowieckim bazowała głównie na organizacji praktycznej nauki zawodu w zawodach: kucharz i fryzjer, a w jednostce żyrardowskiej istniała możliwość uczenia się w klasie wielozawodowej¹¹. Hufiec w Grodzisku Mazowieckim posiadał porozumienia o współpracy z pracodawcami zatrudniającymi młodocianych pracowników w każdym z wymienionych zawodów.

Drugą formą proponowaną uczestnikom była Rzemieśnicza Nauka Zawodu bezpośrednio u pracodawcy, bez konieczności doksztalania się. Rzemieśnicza Nauka Zawodu miała niewielki udział w ogólnej liczbie kształconych w Hufcu Pracy. W okresie objętym kontrolą było to ogółem 7 osób¹².

Warunki zatrudniania młodocianych pracowników¹³ były takie same dla tych, którzy się kształcili i dla tych, którzy uczyli się tylko zawodu. Te dwie formy różnił czas pracy, dla młodocianych uczących się zawodu wynosił 35 godzin tygodniowo, dla doksztalających się były to dni wyznaczone w planie szkolnym (2 lub 3 dni w tygodniu) w zależności od systemu nauczania przedmiotów zawodowych.

Ponadto w okresie od września 2014 r. do września 2015 r. w grodzkiej jednostce był realizowany unijny program „Gwarancje dla Młodzieży – Pomysł na siebie”, którego adresatami byli młodzi ludzie w wieku 16-18 lat z kategorii NEET, z terenu Grodziska Mazowieckiego i okolic. Program swoim działaniem obejmował 2 grupy liczące po 10 osób. Beneficjenci, z racji założeń programu, nie byli uczestnikami Hufca. Grupy uczestniczące w programie były rozliczane na podstawie dokumentacji projektowej, która po zakończeniu programu została przekazana do MWK OHP w

⁸ W tym kształcono w następujących zawodach: kucharza (75 osób), fryzjera (63), mechanika pojazdów samochodowych (16), sprzedawcy (9), ślusarza (9), elektryka (5), monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (5), cukiernika (4), stolarza (3), monter sieci i instalacji urządzeń sanitarnych (1).

⁹ W tym kształcono w następujących zawodach: kucharza (94 osób), fryzjera (34), mechanika pojazdów samochodowych (18), sprzedawcy (6), ślusarza (7), elektryka (7), monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (2), cukiernika (4), stolarza (5), monter sieci i instalacji urządzeń sanitarnych (1), murarza (1), lakiernika (2) i monter elektroniki (1).

¹⁰ W tym kształcono w następujących zawodach: kucharza (91 osób), fryzjera (35), mechanika pojazdów samochodowych (11), sprzedawcy (7), ślusarza (5), elektryka (9), monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (4), cukiernika (8), stolarza (1), monter sieci i instalacji urządzeń sanitarnych (2), murarza (1), lakiernika (1) i monter elektroniki (1).

¹¹ Szkoła w Żyrardowie daje możliwość kształcenia w zawodach: kucharz, fryzjer, mechanik pojazdów samochodowych, stolarz, ślusarz, elektryk, sprzedawca, cukiernik, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, monter sieci i urządzeń sanitarnych, lakiernik, monter elektronik.

¹² 5 uczestników w 2014 r. i 2 w 2016 r.

¹³ W tym finansowe. Wysokość wynagrodzenia i składek na ubezpieczenie społeczne pracowników młodocianych jest ustalana i ogłaszana na 3 miesiące. W okresie od 1 czerwca do 31 sierpnia 2017 r. wynagrodzenie w I roku nauki (4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w I kwartale 2017 r. – 4.353,55 zł) wynosiło 174,14 zł, w II roku nauki 217,68 zł i w III roku nauki 261,21 zł na podstawie § 19 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz. U. z 2014 r. poz.232).

Warszawie. W ramach programu odbywały się kwalifikacyjne kursy zawodowe. Spośród 20 uczestników programu 2 nie przystąpiło do kwalifikacyjnych kursów zawodowych, a pozostali zdobyli kwalifikacje w następujących zawodach: kucharza (5 osób), fryzjera (1 osoba), mechanika pojazdów samochodowych (8 osób), ślusarza (1 osoba), monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie (3 osoby).

(dowód: akta kontroli str. 268-278)

4. Egzaminy zawodowe w okresie objętym kontrolą odbywały się w 2 formach. Dla uczniów kształcących się w zawodach: kucharz i sprzedawca egzamin przeprowadzany był przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną (OKE) w Warszawie, a dla innych zawodów w Izbach Rzemieślniczych, z którymi współpracowali pracodawcy zatrudniający młodocianych pracowników. Zdaniem Komendanta Hufca w Grodzisku Mazowieckim egzamin przed OKE ma trudniejszą formułę, gdyż składa się z testu pisemnego i wykonania zadania w części praktycznej, ale brakuje możliwości ustnego dopytania ucznia, któremu brakuje 1 czy 2 punkty do zaliczenia testu. Wprawdzie uczeń ma możliwość poprawienia niezaliczonej części, teoretycznej lub praktycznej, ale do egzaminu (poprawkowego) może przystąpić dopiero w kolejnym roku szkolnym. Zdaniem Komendanta stres towarzyszący zmaganiom egzaminacyjnym wpływa niekorzystnie na jasność myślenia i logiczną kolejność eliminowania błędnych odpowiedzi. Wszyscy spośród 16 uczniów, którzy nie zdali egzaminu (11 osób po roku szkolnym 2014/2015 i 5 osób po roku szkolnym 2015/2016) nie zaliczyli części teoretycznej przed OKE. W przypadku egzaminów w Izbach Rzemieślniczych duże znaczenie ma brak części egzaminu przeprowadzanej w formie ustnej, która oprócz części pisemnej i praktycznej daje możliwość uzupełnienia wykazanej w części pisemnej wiedzy zawodowej, a tym samym zaliczenia egzaminu.

Kadra Hufca monitorowała poziom przygotowania zawodowego, cyklicznie odbywały się wizytacje praktyk i przeprowadzane były rozmowy z pracodawcami w zakresie dyscypliny pracy. Kadra Hufca dla wewnętrznych potrzeb jednostki sporządzała notatki z lustracji praktyk, chociaż nie wszystkie zostały udokumentowane. W 2014 r. odbyło się 12 wizytacji w zakładach pracy, w 2015 r. 13, a w 2016 r. 16 wizytacji. Wizytacje odbywające się w zakładach pracy zazwyczaj dotyczyły kilku uczniów¹⁴. Rozmowy z pracodawcami dotyczące uczestników były dokumentowane wpisami w dzienniku zajęć wychowawczych i arkuszu pracy indywidualnej uczestnika. Do Hufca wpływały miesięczne listy obecności uczestników na praktykach, które były analizowane przez Kadrę Hufca, a w przypadku nieobecności uczestników prowadzono rozmowy z rodzicami bądź opiekunami prawnymi. Zgłaszane przez pracodawcę problemy z uczniem, w tym absencje ucznia były analizowane przez opiekuna grupy wychowawczej, który starał się rozwiązać problem poprzez rozmowę z uczniem i współpracę ze środowiskiem rodzinnym, pedagogiem czy psychologiem szkolnym. Dodatkowo w Hufcu były organizowane przedsięwzięcia, które miały na celu sprawdzenie umiejętności zawodowych w formie praktycznej i teoretycznej oraz przygotowanie do egzaminów zawodowych. Takim przedsięwzięciem organizowanym cyklicznie w Hufcu był konkurs „Sprawny w zawodzie” dla uczestników klas kończących naukę zawodu (obejmuje kucharzy i fryzjerów). Konkurs obejmuje część teoretyczną w postaci testu wiedzy zawodowej i wykonanie zadania praktycznego.

¹⁴ Np. wizytacja praktyk w salonie fryzjerskim M. G. z 25 marca 2014 r. dotyczyła 4 uczennic (notatka), wizytacja praktyk w „Gospodzie u Czarnów” z 2 października 2014 r. - dotyczyła ogółem 10 uczniów z różnych roczników (notatka), wizytacja praktyk w Restauracji „PIKNIK” z 1 grudnia 2015 r. dot. rozmowy w sprawie 8 uczniów ze różnych roczników (notatka).

W okresie objętym kontrolą efektywność kształcenia na poziomie nauki zawodu mierzona efektywnością zdawania egzaminów kwalifikacyjnych kształtowała się następująco:

- po roku szkolnym 2013/2014 było 28 absolwentów i wszyscy zdali egzamin zawodowy (100%);
- po roku szkolnym 2014/2015 było 57 absolwentów, z czego 3 osoby nie przystąpiły do egzaminu, a 43 osoby zdały egzamin (75,43%);
- po roku szkolnym 2015/2016 64 spośród 69 absolwentów zdało egzamin (92,75%).

Wg Komendanta Hufca w Grodzisku Mazowieckim główną przyczyną tak słabego wyniku egzaminów zawodowych w roku szkolnym 2014/2015 był trudny w porównaniu z innymi latami test z części teoretycznej w OKE.

(dowód: akta kontroli str. 279-280)

5. W okresie objętym kontrolą wskaźnik wykruszalności był na niskim poziomie i średnio wynosił 2,72%. W roku szkolnym 2013/2014 był najwyższy i wynosił 3,68% (liczba objętych kształceniem kształtowała się na poziomie 190, a jednostkę opuściło 7 osób). W roku szkolnym 2014/2015 zmniejszył się do 1,09% (odpowiednio: 182 i 2 osoby). W roku szkolnym 2015/2016 ponownie wzrósł do 3,41% (odpowiednio: 176 i 6 osób).

W 3 letnim okresie podlegającym kontroli łącznie odeszło 15 uczestników, w tym 9 w Grodzisku Mazowieckim. Każdy przypadek był indywidualnie analizowany. Większość decyzji o rezygnacji (7 osób z 9 w Grodzisku Mazowieckim) wynikało z braku chęci uczestników do dalszego kształcenia w formie oferowanej przez Hufiec, czyli nauki zawodu. Dla dwójki uczestników o rezygnacji w grodziskiej jednostce zadecydowały problemy zdrowotne, uniemożliwiające dalsze kształcenie w formie nauki zawodu, które były zatajone przez rodziców przy wykonywaniu badań wstępnych u lekarza medycyny pracy (depresja – 1 uczestnik i uzależnienie – 1 uczestniczka, skierowana na terapię uzależnień). Wg Komendanta Hufca, pobyt w Hufcu jest dobrowolny i nie ma możliwości zatrzymania uczestnika, jeżeli nastąpiła u niego zmiana decyzji, szczególnie w przypadku osób pełnoletnich.

Również w grupie w Żyrardowie ujawniły się problemy zdrowotne (natury psychicznej) u jednej uczestniczki. Rezygnacja dwóch osób wynikała z decyzji Sądu dla Nieletnich: nakazującego umieszczenie w Placówce Opiekuńczo - Wychowawczej z powodu ucieczek z domu (jedna uczestniczka) i skierowanie na terapię odwykową (jedna uczestniczka). Jeden uczestnik zrezygnował z nauki zawodu i podjął naukę w LO w trybie zaocznym oraz dwóch uczestników zrezygnowało z nauki zawodu pomimo podejmowanych działań wychowawczych.

Działania podejmowane przez wychowawców w przypadku rezygnacji z kontynuowania nauki przez uczestnika dokumentowano w dzienniku zajęć wychowawczych i indywidualnych arkuszach pracy wychowawczej z uczestnikiem. Współpraca z najbliższym otoczeniem wychowanków miała na celu prowadzenie spójnych działań wychowawczych, aby dążyć do zapobiegania wypadnięciu poza system oświatowy, w szczególności 5 osób podlegających obowiązkowi szkolnemu w Grodzisku Mazowieckim i 4 w Żyrardowie.

Na wybranej próbie 5 wychowanków, którzy przerwali naukę zawodu w Grodzisku Mazowieckim ustalono, że rezygnacja miała miejsce po okresie od 7 do 16 miesięcy; Hufiec utrzymywał systematyczne kontakty z uczestnikami, a częstotliwość kontaktów wynosiła 3 razy w miesiącu (2 przypadki) lub raz na miesiąc (3 przypadki); przyczynami rezygnacji były: niezaradność życiowa i brak motywacji wychowanka do poprawy swojej sytuacji (1), leczenie odwykowe (2), brak motywacji

(3), niechęć do nauki i niskie poczucie własnej wartości (4), zły wpływ matki biologicznej (alkoholiczki) i niechęć do nauki (5).

Działania podejmowane wobec wszystkich podopiecznych głównie polegały na rozmowach bezpośrednio z uczestnikami: zachęcanie do zmiany decyzji, informowanie o pomocy ze strony Hufca w rozmowach z nauczycielami, propozycje pomocy w nauce celem nadrobienia zaległości szkolnych, pokazywanie mocnych stron nauki zawodu, jako perspektywy na podjęcie pracy i usamodzielnienie się. Ponadto prowadzono rozmowy z rodzicami/opiekunami, a także nawiązywano współpracę z psychologiem i pedagogiem szkolnym, z kuratorami sądowymi i społecznymi oraz z pracodawcami. Przedstawiano również możliwości kształcenia w innym zawodzie i udziału w szkoleniach oferowanych przez OHP.

W Hufcu jest prowadzony system monitorowania mający na celu ocenę prawidłowości i skuteczności prowadzonych działań, a poszczególne działania są omawiane wspólnie wg bieżących potrzeb. Sytuacja osób objętych kontrolą była monitorowana oraz sporządzano wpisy w arkuszach pracy wychowawczej z uczestnikiem.

(dowód: akta kontroli str. 281-286, 645)

6. W latach 2014-2016 w Hufcu w Grodzisku Mazowieckim było zatrudnionych 5 osób: 3 osoby w Grodzisku Mazowieckim (Komendant, starszy wychowawca i wychowawca wszyscy na pełny etat) i 2 osoby w jednostce w Żyrardowie (starszy wychowawca w wymiarze 3/4 etatu i wychowawca w wymiarze 1/2 etatu (do 31 sierpnia 2016 r.). W trakcie kontroli (w lipcu 2017 r.) w jednostce w Żyrardowie była zatrudniona tylko jedna osoba – starszy wychowawca.

W okresie objętym kontrolą, w 2015 roku wychowawca z Żyrardowa, przebywał kilkakrotnie na dłuższym zwolnieniu lekarskim w terminach 10-27 marca 2015 r., 8 maja – 14 lipca 2015 r., 29 września 2015 r. – 1 lutego 2016 r. W tym okresie obowiązki nad jego grupą wychowawczą pełniła starsza wychowawczyni. Wg Komendanta Hufca absencja wychowawcy w Żyrardowie nie miała znaczącego wpływu na jakość realizowanych przedsięwzięć, jednak była odczuwalna i w sposób pośredni wpływała na działalność „oddziału”. Wprawdzie plan rekrutacji obejmujący okres od 2014-2016 został wykonany (w 2014 r. w 145%, w 2015 r. w 100% i w 2016 r. w 101,4%), a wykuszalność w tym okresie nie uległa zwiększeniu, jednak ciągła nieobecność pracownika niewątpliwie wpływała na utrudnienia związane z wykonywaniem bieżących obowiązków wychowawcy i opieką nad grupą wychowawczą. Wszystkie obowiązki nieobecnego pracownika przejęła starsza wychowawczyni, zatrudniona na 3/4 etatu, również posiadająca swoją grupę wychowawczą i inne obowiązki związane z działalnością „oddziału”. Sytuacja ta zdaniem Komendanta Hufca w znaczny sposób wpływa na udział w „życiu OHP” uczestników tego „oddziału”. Znacznemu ograniczeniu uległ udział młodzieży w różnego rodzaju wycieczkach i innych wydarzeniach kulturalnych organizowanych w ramach programów oświatowo-wychowawczych. Brak drugiego wychowawcy w jednostce w Żyrardowie trwa nadal i mimo wielokrotnego ogłoszenia o naborze na wolne stanowisko pracy, sytuacja nie ulega zmianie¹⁵. Według Komendanta Hufca w znaczący sposób wpływa to na płynne funkcjonowanie „oddziału”. W jednostce żyrardowskiej z racji zaistniałej sytuacji skupiono się przede wszystkim na organizacji i nadzorze nad realizacją praktycznej nauki zawodu i udziałem w imprezach kulturalno-oświatowych odbywających się w bliskiej lokalizacji jednostki

¹⁵ Od 31.08.2016 zgłoszono ofertę pracy do Oddziału w Żyrardowie, która została umieszczona na portalu internetowym Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP w Warszawie, zgodnie z trybem zatrudniania pracowników w jednostkach budżetowych. Dodatkowo umieszczono ofertę pracy na portalu organizacji pozarządowych NGO, ale do chwili obecnej nie udało się pozyskać pracownika o wymaganych kwalifikacjach.

lub na terenie szkoły, do której uczęszczają uczestnicy Hufca. Wg Komendanta Hufca istniejący problem kadrowy w jednostce żyrardowskiej był wielokrotnie zgłaszany w Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendzie OHP, jednakże wysokie kwalifikacje zawodowe przy udokumentowanym 3 - letnim stażu pracy i oferowane niskie uposażenie pracownicze powodują, że brakuje kandydatów do podjęcia pracy na stanowisku wychowawcy.

Średnia liczba wychowanków przypadająca na jednego wychowawcę w okresie objętym kontrolą kształtowała się następująco: w roku szkolnym 2013/2014 od 33 do 43 wychowanków, w roku szkolnym 2014/2015 od 33 do 40 wychowanków i w roku szkolnym 2015/2016 od 30 do 46 wychowanków, przy czym w okresach 10-27 marca 2015 r., 8 maja – 14 lipca 2015 r. starszy wykładowca w jednostce w Żyrardowie prowadził 2 grupy liczące łącznie 68 uczestników, a w okresie od 29 września 2015 r. – 1 lutego 2016 r. 2 grupy liczące 64 uczestników. Należy dodać, że od 31 sierpnia 2016 r. do zakończenia czynności kontrolnych w Hufcu (14 lipca 2017 r.) starszy wykładowca jednostki w Żyrardowie również prowadzi samodzielnie grupę liczącą 53 uczestników z połączenia 2 grup.

Zgodnie z zarządzeniem Komendanta Głównego OHP nr 23/BKG z dnia 23 grudnia 2014 r.¹⁶ potencjał organizacyjny Hufca Pracy winien kształtować się w następujący sposób: liczebność uczestników nie mniej niż 90 (w szczególnych przypadkach od 60 do 90 uczestników), a grupy wychowawczej średnio około 30 uczestników OHP objętych kształceniem i wychowaniem. Oznacza to, że starsza wychowawczyni w jednostce w Żyrardowie okresowo w 2015 r. oraz stale od sierpnia 2016 r. prowadziła grupy/grupę znacznie przekraczające 30 uczestników, co było niezgodne z ww. standardami. Wg wyjaśnień Komendanta Hufca grupy wychowawcze w przypadku niektórych wychowawców są bardzo liczne, ale wpływ na to ma kilka czynników. Przede wszystkim istotne znaczenie ma fakt, iż jednostka w Żyrardowie w perspektywie miała być samodzielną jednostką, wyłączoną ze struktury Hufca w Grodzisku Mazowieckim. W ciągu kolejnych lat obserwowano liczbę uczestników, jaka jest objęta kształceniem, analizowano plany rekrutacyjne, ale ta liczba nie przekraczała wymaganego stanu 90 uczestników, by móc utworzyć osobny Hufiec. W związku z powyższym podjęto decyzję o pozostawieniu oddziału w strukturze Hufca w Grodzisku Mazowieckim.

Spośród 5 zatrudnionych w kontrolowanym okresie osób w HP w Grodzisku Mazowieckim (wraz z jednostką w Żyrardowie) cztery osoby (Komendant, dwie starsze wychowawczynie oraz wychowawca już od roku niepracujący w Hufcu) posiadały wymagane wyższe wykształcenie pedagogiczne. Jedna wychowawczyni zatrudniona w Grodzisku Mazowieckim posiadała wykształcenie średnie. Wojewódzki Komendant OHP w Warszawie w celu wyjaśnienia braku wymaganego wyższego wykształcenia przez jedną z wychowawczyń przytoczył treść rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie warunków wynagrodzenia za pracę i przyznania świadczeń zw. z pracą dla pracowników zatrudnionych w niektórych jednostkach państwowej sfery budżetowej¹⁷: *pracownik, który nie posiada kwalifikacji zawodowych przewidzianych dla stanowiska zajmowanego przez niego w dniu wejścia w życie rozporządzenia, może być nadal zatrudniony na tym stanowisku (§ 16 rozporządzenia).*

(dowód: akta kontroli str. 287-289, 601-602, 606)

¹⁶ W sprawie wprowadzenia do użytku dokumentów: Biuro Wojewódzkiej Komendy OHP – standardy funkcjonowania, Hufiec Pracy – standardy funkcjonowania, Środowiskowy Hufiec Pracy – standardy funkcjonowania, Ośrodek Szkolenia i Wychowania – standardy funkcjonowania, Centrum Kształcenia i Wychowania – standardy funkcjonowania.

¹⁷ Dz. U. z 2008 r. Nr 82, poz. 495 ze zm.

7. Hufiec nie obejmował działaniami opiekuńczo-wychowawczymi całej młodzieży zaniedbanej wychowawczo i wymagającej troski, niedostosowanej społecznie, opóźnionej w cyklu kształcenia lub nierealizującej obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Harmonogram rekrutacji na dany rok szkolny, obejmował różnorodne działania, dzięki którym Hufiec starał się trafić do jak największej liczby odbiorców. Potencjalni uczestnicy Hufca to osoby osiągające bardzo słabe wyniki nauczania w gimnazjum, niejednokrotnie zaniedbujące obowiązek szkolny, wywodzące się z rodzin dysfunkcyjnych, dla których najlepszym rozwiązaniem na usamodzielnienie się jest zdobycie zawodu umożliwiającego szybkie podjęcie pracy. Drugą grupę młodzieży pozostającą w kręgu zainteresowań Hufca tworzą ci, którym nie powiodło się w szkole ponadgimnazjalnej, technikum lub liceum i są zainteresowani zdobyciem kwalifikacji zawodowych w formie nauki zawodu. Wg Komendanta Hufca przed rozpoczęciem rekrutacji na podstawie danych przekazywanych z różnych instytucji, m.in. Wydziału Edukacji Powiatu Grodzkiego, Wydziału Kuratorów Sądu ds. Nieletnich w Grodzisku Mazowieckim, można było w przybliżeniu określić liczbę osób pozostającą w kręgu działań OHP. Niemniej, wg ustaleń kontroli, Hufiec poza analizami pozyskanymi z PUP w badanym okresie nie posiadał udokumentowanych analiz własnych.

Z danych, które są co roku przekazywane z Wydziału Kuratorów Sądu ds. Nieletnich w Grodzisku Mazowieckim wynika, że w kręgu potencjalnego zainteresowania Hufca w okresie badanym pozostawało: 57 osób w 2014 r., 57 osób w 2015 r. i 59 osób w roku 2016 r. Są to liczby osób w wieku powyżej 16 roku życia, które z różnych przyczyn zostały objęte kuratelą sądową i mogły podjąć kształcenie w ramach struktur OHP, zarówno stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Z 57 ww. dzieci objętych opieką kuratorską w 2014 r. Hufiec objął opieką 5 dzieci, w 2015 r. 13 dzieci (z 57) i w 2016 r. 8 dzieci (z 59). Na pytanie dlaczego tak niewielu z tych dzieci trafiło do Hufca Pracy Komendant HP wyjaśniła, że w tych latach Hufiec realizował plan rekrutacji co najmniej w 100%, a osoby pozostające w kręgu potencjalnego zainteresowania Hufca, mogą ale nie muszą się tu zgłosić, bo nie ma przeciwwskazań by podjęły naukę w innych szkołach czy w innych formach – decyzja zawsze należy do rodziców/prawnych opiekunów i dzieci. To rodzice są odpowiedzialni za proces edukacyjny swoich dzieci. Zdaniem Komendanta HP obecna sytuacja na rynku edukacyjnym powoduje, że kryteria przyjęcia do technikum czy liceum są bardzo zaniżone. Niemniej Pani Komendant nie zaprezentowała szczególnych działań Hufca podjętych w celu pozyskania do Hufca ww. młodzieży objętej nadzorem kuratorskim.

(dowód: akta kontroli str. 290-293, 622)

Działania Hufca na rzecz pozyskiwania uczestników, w kontrolowanym okresie opierały się głównie na promocji i działaniach zachęcających przyszłych kandydatów. W tym celu prowadzono m.in. rozmowy, spotkania i pogadanki z: dyrektorami gimnazjów (3 spotkania); psychologami i pedagogami szkolnymi (4 spotkania); pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (1 spotkanie z dyrektorem, oraz rozmowy telefoniczne z pracownikami MOPS); rodzicami (1 spotkanie oraz rozmowy telefoniczne); uczniami III klas gimnazjów (6 spotkań); dyrektorem Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej (2 spotkania oraz rozmowy telefoniczne); lokalnymi władzami: w-ce Burmistrzem Grodziska Mazowieckiego (4 spotkania oraz rozmowy telefoniczne); w Powiatowym Urzędzie Pracy (2 spotkania oraz rozmowy telefoniczne).

Dodatkowo duży nacisk na promocję Hufca kładziono przy okazji organizacji Dnia Otwartego: 28 marca 2014 r., 28 kwietnia 2015 r., 21 kwietnia 2016 r. i 24 kwietnia 2017 r. Promocja polegała na: organizacji stoisk promujących zawody, w których odbywa się kształcenie w ramach OHP; rozdawaniu ulotek promujących Hufiec;

rozmowach z obecnymi uczestnikami Hufca; przedstawieniu prezentacji multimedialnej (m.in. stanowisko pracy fryzjera); poczęstunek przygotowany przez uczestników Hufca.

Do form i działań promujących uczestnictwo w OHP, a skierowanych do nowych osób, należały również artykuły, które ukazują się na stronie internetowej Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP: www.mazowiecka.ohp.pl. Działania Hufca na rzecz pozyskania nowych uczestników odbywały się również poprzez rozsyłanie informacji o naborze i kształceniu do gimnazjów, drogą e-mail. Informacja trafiała do wszystkich gimnazjów na terenie Grodziska Mazowieckiego oraz całego powiatu.

(dowód: akta kontroli str. 294-295)

8. W latach objętych kontrolą planowane wskaźniki rekrutacji zostały osiągnięte, a plan rekrutacji został wykonany. Proces rekrutacji uczestnika, potencjalnego kandydata do Hufca Pracy rozpoczyna się jeszcze w trakcie nauki w gimnazjum. Już na tym etapie można zaobserwować narastające problemy: szkolne, rodzinne i środowiskowe, które mogą wpływać i przyczyniać się do wykluczenia społecznego danego ucznia. Uczeń z takimi problemami zostaje objęty specjalistyczną opieką:

- na szczeblu szkoły – pedagog, psycholog, Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna;
- na szczeblu lokalnym – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Kuratorzy sądowi ds. nieletnich.

Współpraca Hufca Pracy z wymienionymi instytucjami pomagała w ukierunkowaniu takiego ucznia na zdobycie kwalifikacji zawodowych, pozwalających na szybkie usamodzielnienie się oraz opuszczenie często dysfunkcyjnego środowiska rodzinnego. Oferta kształcenia i procedury przyjęcia do Hufca były przedstawiane do ww. instytucji, co pozwalało na przyjęcie do Hufca osób zagrożonych marginalizacją, a jednocześnie stwarzało warunki do prowadzenia dalszej pracy wychowawczej. Informacja Hufca o możliwościach kształcenia docierała również bezpośrednio do potencjalnych uczestników, poprzez działania opisane w punkcie 7.

W przypadku, gdy kandydaci zgłaszali się lub byli kierowani do Hufca, rozpoczynała się procedura przyjęcia kandydata na uczestnika. Podstawą przyjęcia był protokół Komisji Rekrutacyjnej. Harmonogram rekrutacji na dany rok szkolny określał rodzaj dokumentacji, jaką powinien złożyć kandydat ubiegając się o przyjęcie. Istotnym kryterium był wiek kandydata, który musiał mieć ukończone 15 lat i nie mógł przekroczyć 18 roku życia przy składaniu dokumentów do Hufca. Było to związane z ustawowymi przepisami kodeksu pracy dot. zatrudniania młodocianych pracowników w celu przygotowania zawodowego. Pierwsza umowa indywidualna z pracodawcą musiała być zawarta przed uzyskaniem pełnoletności przez uczestnika. Umowy były realizowane w formie przyuczenia do wykonywanej pracy i nauki zawodu dla uczestników doksztalających się w Zasadniczych Szkołach Zawodowych. W wykonywanie czynności w ramach procesu rekrutacji zaangażowana była cała kadra Hufca Pracy, która przy przyjęciu uczestnika szczegółowo zapoznawała się ze złożoną przez uczestnika dokumentacją. Równolegle były prowadzone rozmowy wstępne z uczestnikiem i jego rodzicami (opiekunami prawnymi), aby zorientować się w sytuacji rodzinnej uczestnika, jego problemach i motywacji, która skłoniła do podjęcia nauki w wybranym zawodzie.

(dowód: akta kontroli str. 296-298)

9. Hufiec Pracy w Grodzisku Mazowieckim posiada bazę 54 pracodawców, którzy prowadzą praktyczną naukę zawodu uczestników Hufca. W oddziale żyrardowskim

zawarto 57 porozumień z pracodawcami. Porozumienia¹⁸ z pracodawcami zawierane były na okres 5 lat i w razie potrzeby uaktualniane. Pracodawcy zatrudniający młodocianych pracowników często pozyskiwali informacje o możliwościach szkolenia uczniów od innych przedsiębiorców działających w tej samej branży. Pracownicy Hufca obserwowali lokalny rynek pracy i w nowo otwartych zakładach proponowali nawiązanie współpracy w zakresie kształcenia zawodowego młodocianych pracowników. Wg Komendanta HP atutem do nawiązania takiej współpracy były nie tylko wymierne korzyści w postaci dofinansowania kosztów kształcenia za wyszkolenie ucznia¹⁹, czy też refundacji ponoszonych kosztów (dokumentację dot. ponoszonych kosztów pracodawcy składali w MWK OHP do Działu Refundacji Centrum Edukacji i Pracy) z tytułu zatrudniania młodocianego pracownika, ale także praca wykonywana przez ucznia. Informacje o możliwości nawiązania współpracy były także przekazywane przez uczestników, którzy znając pracodawców w ich lokalnym środowisku proponowali dodatkowe zakłady pracy, jako potencjalne miejsca kształcenia. Porozumienie o warunkach zatrudnienia młodocianych uczestników OHP zawierała z zakładami pracy Mazowiecka Wojewódzka Komenda OHP reprezentowana przez Komendanta Wojewódzkiego. Przed rozpoczęciem współpracy z danym zakładem pracy i podpisaniem porozumienia, każdy pracodawca był informowany o warunkach zatrudniania młodocianych pracowników. Wynikały one z zawieranych indywidualnych umów o pracę z młodocianymi, a także z przebiegu kształcenia zawodowego zgodnie z programem nauczania dla danego zawodu. Pracodawcy kształcący młodocianych pracowników posiadali kwalifikacje zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu²⁰.

Młodociani pracownicy dokumentowali przebieg swojej praktyki w zeszytach zajęć praktycznych, które podpisywał pracodawca lub osoba odpowiedzialna za przebieg kształcenia w zakładzie pracy. Postępy ucznia na praktyce były oceniane 2 razy do roku w systemie semestralnym, gdzie pracodawca wystawiał ocenę biorąc pod uwagę kryteria ocen z zajęć praktycznych. Nad całością przebiegu kształcenia zawodowego nadzór pełniła kadra wychowawcza Hufca Pracy, która zbierała zeszyty zajęć praktycznych i przekazywała do szkoły kształcącej uczestników ogólne zestawienia ocen uczestników.

W latach 2014-2016 w Hufcu Pracy były zgłaszane przez uczestników informacje o nieprawidłowościach w zatrudnianiu młodocianych i wykonywaniu prac niezgodnych z programem nauczania, przy czym Hufiec nie prowadził ewidencji tych zgłoszeń. Głównie odbywało się to ustnie podczas rozmów indywidualnych w Hufcu, bądź też telefonicznie bez podawania danych osobowych dzwoniących. Tylko w jednym przypadku informacja została złożona na piśmie. Wg Komendanta Hufca każdy taki przypadek był szczegółowo analizowany i w każdym została podjęta interwencja wyjaśniająca zaistniałą sytuację. Wychowawcy (Komendant) dokonywali wpisy w

¹⁸ Porozumienia o warunkach zatrudnienia młodocianych uczestników OHP. Pracodawca zapewnia na swój koszt pomieszczenia socjalne dla uczestników, opiekę lekarską na zasadach przewidzianych dla pracowników zakładu pracy, przeszkolenie uczestników w zakresie BHP, przepisów p.poż., odzież ochronną i roboczą oraz sprzęt ochrony osobistej oraz środki higieny osobistej. Uczestnicy są zatrudnieni na stanowiskach pracy, zapewniających realizację programów praktycznej nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy pod nadzorem instruktora praktycznej nauki zawodu. OHP zapewniają opiekę wychowawczą nad uczestnikami. Niedopuszczalne jest zatrudnianie młodocianych w porze nocnej. Pracodawcy przed podpisaniem porozumienia są informowani przez Kadrę Hufca o warunkach zatrudniania młodocianych i przebiegu kształcenia zgodnie z programem nauczania dla danego zawodu.

¹⁹ Dofinansowanie kosztów kształcenia jest wypłacane pracodawcy na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 145, ze zm.). Pracodawca składa wniosek w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania ucznia. Pełny koszt dofinansowania w przypadku kształcenia ucznia przez 36 miesięcy wynosi 8.081 zł. Dofinansowanie pracodawca może otrzymać po złożeniu wymaganych dokumentów i pozytywnej decyzji wydawanej w trybie administracyjnym przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

²⁰ Dz. U. z 2010 r. Nr 244, poz. 1626 ze zm.

arkuszach pracy uczestnika dot. zgłoszenia i wyjaśnienia problemu. Osobne dokumenty nie były sporządzane. W takich przypadkach zgłoszeń były prowadzone rozmowy z pracodawcami w celu wyjaśnienia nieprawidłowości. Wg Komendanta HP około 80% takich przypadków, rozmowy z pracodawcami przynoszą pożądane efekty i sytuacja ulega poprawie. Około 20% skarg, to zarzuty, które nie mają pokrycia w faktycznej sytuacji. Wg Komendanta Hufca młodociani pracownicy często interpretują swoje prawa bardzo jednostronnie, zapominając o swoich obowiązkach względem pracodawcy, które wynikają z zawartej umowy o pracę. Każda wizytacja praktyk przeprowadzana w zakładzie pracy służyła ustaleniu czy w zakładzie pracy kształcenie zawodowe odbywa się w sposób prawidłowy i czy pracodawca wypełnia swoje obowiązki względem młodocianego pracownika.

(dowód: akta kontroli str. 299-302)

10. Hufiec Pracy w Grodzisku Mazowieckim pozyskiwał ze strony internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim i Żyrardowie analizy lokalnego rynku pracy w celu dostosowywania oferty kształcenia zawodowego do aktualnych potrzeb²¹. Wg Komendanta HP z powyższych analiz wynikało, że zmiany zachodzące na rynku pracy, należy przyjmować z pewną rezerwą i łączyć je ze zmieniającą się sytuacją gospodarczą regionu. Powyższe raporty miały charakter diagnostyczny i zawarte w nich informacje nie powinny być jedynym źródłem informacji do podejmowania decyzji o wyborze kierunku kształcenia przez młodych absolwentów szkół gimnazjalnych. W oddziale w Żyrardowie istnieje możliwość kształcenia w innych zawodach (klasa wielozawodowa), co nie zamyka uczestnikom możliwości kształcenia tylko w 2 zawodach: kucharz czy fryzjer²². Grodzisk Mazowiecki i Żyrardów znajdują się w niedalekiej lokalizacji, przy bardzo dobrej komunikacji kolejowej, więc o wyborze uczestnika decydowały tylko własne predyspozycje i chęć podjęcia kształcenia w określonym zawodzie.

Dyrektor szkoły kształcącej uczestników Hufca konsultował z Komendantem Hufca kierunki kształcenia i możliwości rynku pracy pod kątem zapewnienia kształcenia praktycznego, przed złożeniem wniosku o wydanie opinii i uruchomieniem naboru do tych klas. Hufiec nie posiada dowodów z ustnych konsultacji prowadzonych z dyrektorem szkoły kształcącej młodocianych pracowników, które odbywały się przed uruchomieniem naboru w tych szkołach.

(dowód: akta kontroli str. 303-304)

Wg Komendanta Hufiec podejmował następujące działania w celu dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy:

- konsultacje z dyrekcjami zasadniczych szkół zawodowych kształcących uczestników Hufca w Grodzisku Mazowieckim i Żyrardowie dot.: zawodów, w których będzie odbywało się kształcenie szkolne i praktyczne,
- spotkania indywidualne i rozmowy telefoniczne z pracodawcami zatrudniającymi młodocianych pracowników dot.: możliwości zapewnienia miejsc odbywania praktyk zawodowych dla uczestników Hufca,

²¹ „Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie grodziskim w I półroczu 2014 r. Raport diagnostyczny”; „Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie grodziskim na koniec roku 2014. Raport diagnostyczny”; „Zawody deficytowe i nadwyżkowe – powiat grodziski (mazowieckie) – informacja sygnałowa – I półrocze 2015 r.”; „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie grodziskim w 2015 r.”; „Barometr zawodów 2016 - powiat grodziski”; „Barometr zawodów 2017- powiat grodziski”; „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie żyrardowskim w 2014 r., 2015 r., 2016 r.”.

²² Procedura występowania o kierunki kształcenia zawodowego leżała w gestii Dyrektora Zasadniczej Szkoły Zawodowej i polegała na: złożeniu wniosku o wydanie opinii dot. kształcenia w zawodzie do Powiatowej Rady Rynku Pracy (poprzednio Powiatowej Rady Zatrudnienia) działającej przy Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Mazowieckim; złożenie wniosku o wydanie opinii dot. kształcenia w zawodzie do Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia – działającej przy Wojewódzkim Urzędzie Pracy; -wydaniu decyzji Zarządu Powiatu pełniącego nadzór nad szkołą w sprawie ustalenia kierunku kształcenia.

- konsultacje z dyrektorem Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Mazowieckim dot.: sytuacji związanej z lokalnym rynkiem pracy i możliwościami zatrudniania absolwentów.

Hufiec nie posiadał dokumentacji ww. konsultacji, spotkań i rozmów.

W latach 2014-2016 nie dokonywano zmian w kierunkach kształcenia młodocianych pracowników. Według Komendanta Hufca wynika to z faktu, że kucharz i fryzjer są zawodami dobrze postrzeganymi w odbiorze społecznym i cieszą się zainteresowaniem młodzieży, jako te, w których można łatwo znaleźć pracę, ewentualnie dają możliwości przekwalifikowania. Absolwenci w zawodzie fryzjer mogą zrobić kursy z zakresu wizażu, stylizacji paznokci, a kucharze mogą skorzystać z oferty kursów w zakresie barmana, baristy, kelnera. Lokalny rynek pracy pokazuje, że dynamicznie rozwija się gastronomia i rokrocznie przybywa zakładów gastronomicznych, restauracji czy pizzerii nie tylko w powiecie grodziskim, ale i w okolicach.

Według Komendanta Hufca odbiór społeczny zawodu jest bardzo istotny przy podejmowaniu decyzji przez uczestnika o kształceniu w danym zawodzie. Niejednokrotnie okazywało się, że młodzież nie jest zainteresowana kształceniem w zawodach określanych jako deficytowe. Między innymi takimi zawodami są np. monter instalacji sanitarnych czy krawcowa, gdzie mimo braków kadrowych i chęci kształcenia zgłaszanych przez pracodawców, sami rodzice i uczestnicy są oburzeni propozycjami kształcenia w tym zawodzie ich dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 305-388)

11. Hufiec Pracy w Grodzisku Mazowieckim posiadał udokumentowane porozumienia o współpracy z następującymi instytucjami oświatowymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego:

- porozumienie z dnia 15 maja 2009 r. z Zespołem Szkół nr 1 w Żyrardowie w zakresie kształcenia zawodowego i wychowania młodzieży;
- porozumienie z dnia 20 maja 2009 r. z Sądem Rejonowym w Żyrardowie w zakresie kierowania do OHP młodzieży zaniedbanej i zagrożonej demoralizacją oraz tworzenia warunków do wspomagania szkolenia kadry w zakresie problematyki wychowawczej, profilaktycznej i resocjalizacyjnej. Współpraca z Sądem była realizowana poprzez kuratorów, pełniących nadzór nad nieletnimi w celu diagnozowania trudności wychowawczych. Brak było informacji ile osób skierował do Hufca Sąd Rejonowy w badanym okresie;
- porozumienie z dnia 21 maja 2009 r. z Komendą Policji w Żyrardowie w zakresie prowadzenia działalności wychowawczej, profilaktycznej i resocjalizacyjnej w szczególności młodzieży niedostosowanej społecznie, sprawiającej problemy wychowawcze;
- porozumienie z dnia 25 maja 2009 r. z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Żyrardowie w zakresie kształcenia zawodowego i wychowania młodzieży. Współpraca obejmowała materialne wsparcie rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej²³;
- porozumienie z 3 lipca 2009 r. z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Żyrardowie. Współpraca polegała na pozyskiwaniu opinii psychologiczno-pedagogicznych o konieczności obniżenia wymagań edukacyjnych dla uczestników Hufca²⁴;

²³ Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej MOPS: 7 w 2013/2014, po 3 w 2014/2015, 2015/2016 i 2 w 2016/2017.

²⁴ Liczby opinii: 5 w 2013/2014, 3 w 2014/2015, 8 w 2015/2016 i 5 w 2016/2017.

- porozumienie z dnia 1 września 2011 r. z Zespołem Szkół Technicznych i Licealnych nr 2 w Grodzisku Mazowieckim w zakresie działań dot. naboru młodzieży, wymianie informacji o zachowaniu i postępach w nauce uczestników Hufca oraz organizowania wspólnych imprez kulturalno-oświatowych.

Jednostka w Grodzisku Mazowieckim współpracuje również z innymi instytucjami i podmiotami bez formalnych uregulowań. Według Komendanta Hufca wiąże się to z faktem konieczności obowiązku sprawozdawczego, wynikającego z realizacji takiego porozumienia przez obie strony. Ten obowiązek sprzyja zdaniem Komendanta Hufca tworzeniu dodatkowej i tak bardzo rozrośniętej biurokracji, a to zniechęca strony do zawierania formalnych porozumień. Pięć z sześciu formalnie zawartych ww. porozumień dotyczy jednostki w Żyrardowie. Były one wymogiem przy staraniach o wyłączeniu tego „oddziału”, jako odrębnej jednostki. Hufiec Pracy nie ma osobowości prawnej i Komendant Hufca nie może samodzielnie podejmować decyzji o podpisaniu porozumień. Uprawnienia te leżą w gestii Komendanta Wojewódzkiego, zgodnie²⁵ z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy²⁶.

Hufiec w Grodzisku Mazowieckim współpracuje z: Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Grodzisku Mazowieckim, kuratorami Sądu ds. Nieletnich, Stowarzyszeniem „Bezpieczne Miasto”, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Grodzisku Mazowieckim, rejonowym Oddziałem PCK, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim, Wydziałem Edukacji Starostwa Powiatowego w Grodzisku Mazowieckim. Współpraca z tymi instytucjami dotyczyła udzielania wsparcia uczestnikom Hufca Pracy oraz ich rodzinom w zakresie diagnozowania trudności wychowawczych, a tym samym prowadzeniu spójnej pracy wychowawczej. Częstotliwość spotkań i zakres współpracy były określane według bieżących, indywidualnych potrzeb wychowanków. Dodatkowo Hufiec, jako jednostka terenowa, realizował porozumienia podpisywane w Komendzie Głównej lub Komendzie Wojewódzkiej OHP (np. porozumienie ze Związkiem Ochotniczych Straży Pożarnych RP i Komendą Główną OHP).

(dowód: akta kontroli str. 305-391, 626-633)

12. W Grodzisku Mazowieckim prowadzono rekrutację na rok szkolny 2014/2015 tylko w zawodzie kucharza (30), a na rok 2015/2016 w zawodach kucharza (18) i fryzjera (17), a na rok 2016/2017 w zawodach kucharza (31), fryzjera (17) i mechanika pojazdów samochodowych (2). W latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 zawody kucharza i fryzjera zaliczane były przez PUP w Grodzisku Mazowieckim jako zawody nadwyżkowe, natomiast przed rekrutacją na rok szkolny 2016/2017 jako zawody deficytowe²⁷.

(dowód: akta kontroli str. 594-595)

W Żyrardowie prowadzono rekrutację na rok szkolny 2014/2015 w 8 zawodach: sprzedawca (1), lakiernik (2), ślusarz (2), mechanik pojazdów samochodowych (3), cukiernik (2), stolarz (1), elektryk (3) i kucharz (1). W roku szkolnym 2015/2016 rekrutację prowadzono w 10 zawodach: sprzedawca (1), ślusarz (2), mechanik pojazdów samochodowych (4), cukiernik (4), stolarz (1), elektryk (2), monter sieci i urządzeń sanitarnych (1), monter zabezpieczeń i robót wykończeniowych w budownictwie (2), kucharz (4) i fryzjer (1). W roku szkolnym 2016/2017 rekrutację przeprowadzono w ramach 6 zawodów: ślusarz (1), mechanik pojazdów

²⁵ § 5 ust. 3 pkt 12 – Wojewódzki komendant OHP współpracuje z jednostkami administracji rządowej, i samorządowej, stowarzyszeniami, fundacjami, pracodawcami, organizacjami i innymi instytucjami oraz partnerami społecznymi działającymi na rynku pracy, dyrektorami centrów kształcenia i wychowania oraz dyrektorami ośrodków szkolenia zawodowego.

²⁶ Z dnia 22 lipca 2011 r. Dz. U Nr 155, poz. 920.

²⁷ Dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych brak danych.

samochodowych (9), cukiernik (1), elektryk (2), kucharz (3) i fryzjer (5). W latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 rekrutację przeprowadzono głównie w zawodach nadwyżkowych (sprzedawca, lakiernik, ślusarz, mechanik pojazdów samochodowych, cukiernik i stolarz). Zawód elektryka w tych latach był określany jako deficytowy, a dla zawodów - monter sieci i urządzeń sanitarnych, monter zabezpieczeń i robót wykończeniowych w budownictwie, fryzjer i kucharz brak było danych). W roku szkolnym 2016/2017 jako zawód deficytowy został zakwalifikowany mechanik pojazdów samochodowych, nadwyżkowy – cukiernik, zrównoważony – ślusarz, a w przypadku elektryka, kucharza i fryzjera brak było danych.

Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji wykształcenia ogólnego młodzieży w OHP oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych, kształcenie uczestników OHP jest realizowane z uwzględnieniem m.in. szans na uzyskanie zatrudnienia po ukończeniu kształcenia²⁸. Natomiast w wydawanych corocznie wytycznych przez Komendanta Głównego²⁹ zalecano, aby zgodnie z zasadami refundacji wynagrodzeń młodocianych pracowników, uczestnicy OHP byli szkoleni w zawodach deficytowych, poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy. Wykazy tych zawodów winny być na bieżąco aktualizowane na podstawie danych statystycznych i informacji z urzędów pracy.

Wg Komendanta HP istotne znaczenie dla przeprowadzonych badań ma fakt, że ranking ofert pracy pokazujący deficyt lub nadwyżkę w danym zawodzie może nie do końca odzwierciedlać faktyczne zapotrzebowanie na pracowników. Konstrukcja rankingu zawodów nadwyżkowych i deficytowych opiera się na zestawieniu popytowej i podażowej strony rynku pracy. Pracodawcy w celu pozyskania pracownika korzystają z usług pośrednictwa pracy, ogłoszeń w prasie lub Internecie, a to sprawia, że oferty pracy, które wpływają do Urzędu Pracy nie pokazują realnego zapotrzebowania na pracowników w danym zawodzie.

(dowód: akta kontroli str. 392-394, 594, 598)

Hufiec Pracy (jednostka w Żyrardowie) nie zwracał się do PUP w Żyrardowie przed rekrutacją na lata szkolne 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 o opinię i wskazanie zawodów deficytowych/nadwyżkowych i w związku z tym PUP w Grodzisku Mazowieckim nie przekazywał opinii, analiz, monitoringów zawodów deficytowych/nadwyżkowych do HP w Grodzisku Mazowieckim (oddziału w Żyrardowie). Niemniej zdaniem Dyrektora PUP w Żyrardowie rekrutowanie w latach 2014-2016 przez HP w Grodzisku Mazowieckim (oddział w Żyrardowie) na uczestników Hufca do szkolenia w ww. zawodach było w pełni zasadne z punktu widzenia oceny monitoringu rynku pracy prowadzonego przez PUP w Żyrardowie.

(dowód: akta kontroli str. 598-599)

Wg Dyrektora ZSTiL nr 2 w Grodzisku Mazowieckim na lata szkolne 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 ZSTiL nr 2 prowadził rekrutację uczniów do Zasadniczej Szkoły Zawodowej w zawodach kucharz i fryzjer w oparciu o arkusz organizacyjny szkoły zatwierdzony przez organ prowadzący (Powiat Grodziski). Plany rekrutacyjne w tych zawodach były corocznie uzgadniane z Hufcem Pracy w Grodzisku Mazowieckim. Kształcenie dużych grup uczniów w zawodach kucharz i fryzjer pozwalało na zorganizowanie kształcenia zawodowego teoretycznego w systemie klasowo-lekcyjnym. Przewidywanie możliwości zatrudnienia absolwentów z takim wyprzedzeniem czasowym (3 lata) jest trudne. Wg danych Szkoły uzyskanych telefonicznie dot. roku szkolnego 2014/2015: było 21 absolwentów w zawodzie

²⁸ Dz. U. Nr 262, poz. 2604.

²⁹ Zarządzenia Komendanta Głównego OHP w sprawie rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych Ochotniczych Hufców Pracy.

kucharz, z tego 4 uczy się, 3 pracuje, 11 uczy się lub pracuje, o 3 brak informacji, a z 14 absolwentów w zawodzie fryzjer: 5 dalej się uczy, 2 pracuje, 2 uczy się i pracuje, 1 nie uczy się i nie pracuje, o 4 brak informacji³⁰. Zwrócić należy jednak uwagę, że powyższe dane nie pozwalają na stwierdzenie, ilu z absolwentów znalazło zatrudnienie w wyuczonym zawodzie.

(dowód: akta kontroli str. 610-611)

Uwagi i ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. *Wewnętrzny regulamin organizacyjny 7-31 Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim* jest niedostosowany do stanu faktycznego.
2. Limit wychowanków przypadający na jednego wychowawcę w jednostce żyrardowskiej znacznie przekraczał zalecenia Komendanta Głównego OHP w tym zakresie (30 uczestników).
3. Rekrutacja uczestników OHP w latach 2014-2015 koncentrowała się na zawodach nadwyżkowych, tj. w zawodach, które w mniejszym stopniu są poszukiwane na lokalnych rynkach pracy.

Ocena częściowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działania na rzecz dostosowania oferty Hufca do potrzeb rynku pracy nie były wystarczające. Profile przygotowania zawodowego w okresie objętym kontrolą ulegały nieznacznym zmianom, przy czym we wszystkich latach z różnym natężeniem występował problem kształcenia w zawodach nadwyżkowych na lokalnych rynkach pracy. Niski wskaźnik wykuszalności uczestników wskazuje jednak, że udział w Hufcu był przez nich uważany za przydatny.

2. Przygotowanie zawodowe i zatrudnienie absolwentów OHP na otwartym rynku pracy, w tym trwałość zatrudnienia i jego zgodność z nabytymi kwalifikacjami.

Opis stanu
faktycznego

1. Na podstawie planowanego przez Komendanta Wojewódzkiego potencjału organizacyjnego, stanu osobowego uczestników, uwzględniając spodziewane w ciągu roku zmniejszenie stanu, Komendant Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim zaplanowała³¹ rekrutację uczestników dochodzących: 31 w 2014 r., 57 w 2015 r. i 70 w 2016 r. Zrekrutowano odpowiednio: 45, 57 i 71 osób.

Według *Harmonogramu akcji rekrutacyjnej na rok szkolny 2014/2015* kadra Hufca w Grodzisku Mazowieckim miała prowadzić rekrutację do pierwszych klas ZSZ o kierunkach nauczania: kucharz i fryzjer, a w Żyrardowie nabór do klasy wielozawodowej m.in. sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, elektryk, ślusarz, cukiernik. Natomiast wg *Sprawozdania z akcji rekrutacyjnej w hufcu 7-31 w Grodzisku Mazowieckim* na dzień 7 października 2014 r. przyjęto 45 osób, w tym 17 dziewcząt (30 osób do nauki w zawodzie kucharz w Grodzisku Mazowieckim i 15 osób do nauki w 8 zawodach³² do jednostki w Żyrardowie). Większość (23) uczestników dokonało samodzielnego wyboru takiej formy edukacji, 12

³⁰ Absolwenci w roku szkolnym 2015/2016: **zawód kucharz** - liczba absolwentów 25 w tym: uczy się dalej 4, pracuje 11, uczy się i pracuje 7, nie uczy się i nie pracuje 2, brak informacji 1. **zawód fryzjer** - liczba absolwentów 13, w tym: uczy się dalej 6, uczy się i pracuje 3, nie uczy się i nie pracuje 3, brak informacji 1.

³¹ Plany rekrutacji młodzieży do hufców pracy, środowiskowych hufców pracy, ośrodków szkolenia i wychowania sporządzone 3 kwietnia 2014 r., 7 kwietnia 2015 r., 11 kwietnia 2016 r. – wszystkie przekazane 15 kwietnia.

³² 3 uczestników w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych, 1 w zawodzie kucharz, 1 w zawodzie sprzedawca, 2 w zawodzie ślusarz, 3 w zawodzie elektryk, 2 w zawodzie cukiernik, 2 w zawodzie lakiernik, 1 w zawodzie stolarz.

skierowanych było przez rodziców, 6 skierowanych przez pedagogów szkolnych, a pozostali (3) nie podali jednoznacznej przyczyny wyboru. Wg wniosków komisji wielu uczestników wybrało tę formę nauki biorąc przykład ze starszego rodzeństwa. Nastąpił spadek zainteresowania nauką w zawodzie fryzjer. Szczególnie w przypadku jednostki w Żyrardowie następowały zmiany w wybranych zawodach. Nastąpił spadek zainteresowania nauką w ZSZ – młodzież głównie wybiera naukę w technikum i liceum mimo słabych wyników w nauce. Pojawienie się na rynku szkół kształcących w trybie zaocznym i przyjmowanie do nich 17 latków wpłynęło znacząco na liczbę młodzieży zgłaszającej się do Hufca.

Na rok szkolny 2015/2016 Hufiec w Grodzisku Mazowieckim planował rekrutację do pierwszych klas ZSZ o kierunkach nauczania kucharz i fryzjer, a w Żyrardowie nabór do klasy wielozawodowej o profilu jak w roku poprzednim. Na dzień 30 września 2015 r. przyjęto 57 osób, w tym 28 dziewcząt (35 osób w Grodzisku Mazowieckim, w tym 18 w zawodzie kucharz i 17 w zawodzie fryzjer oraz 22 osoby do nauki w 10 zawodach³³ w Żyrardowie). Większość (26) uczestników dokonało samodzielnego wyboru takiej formy edukacji, 15 skierowanych było przez rodziców, 6 skierowanych przez pedagogów szkolnych, a 4 przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne.

Na rok szkolny 2016/2017 kadra Hufca w Grodzisku Mazowieckim planowała ponownie rekrutację do pierwszych klas ZSZ o kierunkach nauczania kucharz i fryzjer, a w Żyrardowie nabór do klasy wielozawodowej jak w latach poprzednich. Na dzień 14 października 2016 r. przyjęto 71 osób (50 osób w Grodzisku Mazowieckim, w tym 31 w zawodzie kucharz i 17 w zawodzie fryzjer i 2 w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych oraz 21 osób³⁴ w 6 zawodach w Żyrardowie). Większość (38) uczestników dokonało samodzielnego wyboru takiej formy edukacji, 15 skierowanych było przez rodziców, a 10 skierowanych przez pedagogów szkolnych.

(dowód: akta kontroli str. 237-264, 395-432)

2. Kontrolę w zakresie kwalifikowania i doboru kandydatów do Hufca w oparciu o procedury określone przez Komendanta Głównego OHP³⁵ przeprowadzono na losowo dobranej próbie 18 kandydatów do HP z lat 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 (po 6 rekrutowanych z każdego roku szkolnego). Zbadano cały proces kwalifikacyjny kandydatów. Dla wszystkich badanych osób zebrano pełne informacje i wymagane dokumenty dotyczące kandydata³⁶ w następujących terminach na badane lata szkolne: od 10 lipca do 10 września 2014 r., od 9 lipca do 1 września

³³ 4 uczestników w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych, 4 w zawodzie kucharz, 1 w zawodzie sprzedawca, 2 w zawodzie ślusarz, 1 w zawodzie fryzjer, 2 w zawodzie elektryk, 4 w zawodzie cukiernik, 1 w zawodzie stolarz, 2 w zawodzie monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie i 1 w zawodzie monter urządzeń sanitarnych.

³⁴ 9 uczestników w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych, 3 w zawodzie kucharz, 1 w zawodzie ślusarz, 5 w zawodzie fryzjer, 2 w zawodzie elektryk, 1 w zawodzie cukiernik.

³⁵ Zarządzenie nr 11/BEO/ z dnia 16 maja 2014 r. w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczym w OHP na rok szkolny 2014/2015.; zarządzenie nr 17/BEO/ z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczym w OHP na rok szkolny 2015/2016.; zarządzenie Komendanta Głównego nr 12/BEO/ z dnia 4 maja 2016 r. w sprawie rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych w OHP na rok szkolny 2016/2017, którym powołano Zespół koordynujący rekrutację do jednostek opiekuńczo-wychowawczych OHP na rok szkolny 2016/2017 oraz wprowadzono wytyczne w sprawie rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych OHP na rok szkolny 2016/2017.

³⁶ Uczestnik może być przyjęty do Hufca po spełnieniu następujących warunków: a) zadeklarowaniu woli pobytu w określonej jednostce; b) złożeniu niezbędnych dokumentów; c) zadeklarowaniu woli kontynuowania kształcenia ogólnego; d) zawarciu z zaproponowanym przez hufiec pracy zakładem pracy indywidualnej umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego; e) dobrowolnym zobowiązaniu się do przestrzegania zasad organizacyjnych i regulaminu jednostki.

Kandydat ubiegający się o przyjęcie do Hufca zobowiązany jest do złożenia następujących dokumentów: a) kwestionariusz osobowy; b) podanie (zgłoszenie); c) zgoda na przetwarzanie danych osobowych i wykorzystanie wizerunku; d) pisemna zgoda rodziców (opiekunów prawnych) na zawarcie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego; e) ostatnie świadectwo szkolne; f) zaświadczenie lekarskie o przydatności do zawodu; g) opinia pedagoga szkolnego w przypadku kandydata młodocianego uzupełniającego kształcenie ogólne w gimnazjum; h) opinia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w przypadku uczestnika uzupełniającego kształcenie ogólne w gimnazjum i) 1 zdjęcie.

2015 r.³⁷ oraz od 18 lipca do 4 września 2016 r. Kandydaci składali dokumenty od maja do września z powodu różnych sytuacji związanych z wyborem szkoły przez kandydatów oraz terminami wakacji. Terminy składania oświadczeń o podjęciu kształcenia były dotrzymywane. Nie było przypadku, aby komisje rekrutacyjne przyjmowały kandydatów bez kompletu dokumentów. W teczkach rekrutowanych znajdujących się w Hufcu Pracy brak było dla wszystkich badanych zaświadczenia lekarskiego o przydatności do zawodu, gdyż składane były u pracodawcy, który zatrudniał młodocianego. Wszyscy kandydaci ukończyli gimnazjum, posiadali słabe oceny i pozostała im forma nauki zawodu z doksztalaniem w ramach ZSZ.

W ramach procesu rekrutacji, przy wyborze zawodu przez kandydata priorytetem były jego preferencje. Z objętej kontrolą grupy 18 osób, pracodawcę zmieniło 6 wychowanków w ramach porozumienia stron. Powodami zmian były: chęć przeniesienia się ze stołówki do restauracji w celu dalszego rozwoju (1), chęć rozwoju (1), chęć zmiany szkolenia z fryzjera na kucharza (1), chęć zmiany z restauracji wg grafiku na catering (1), rywalizacja z inną uczestniczką i problem z pracodawcą (1), długi dojazd na praktykę (1).

(dowód: akta kontroli str. 396-439, 621)

3. Badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP³⁸ przeprowadzono na podstawie albumów. Analiza badania ksiąg absolwentów z lat 2014-2016 wykazała, że:

- I pomiar (pół roku od ukończenia kształcenia) – liczba absolwentów objętych pomiarem 154 osoby, absolwenci, z którymi udało się nawiązać kontakt – 106 osób (68,8 % ogółu abonentów objętych pomiarem), absolwenci posiadający zatrudnienie – 60 osób (56,6,0%), absolwenci, którzy kontynuowali naukę w formie szkoły wyższego stopnia lub szkolenia – 38 (35,8%), absolwenci, którzy nie posiadali zatrudnienia ani nie uczestniczyli w kształceniu lub szkoleniu 19 (17,9%);

- II pomiar (rok od ukończenia kształcenia) – liczba absolwentów objętych pomiarem – 85 absolwentów, absolwenci, z którymi udało się nawiązać kontakt – 39 (45,9% absolwentów objętych pomiarem), absolwenci posiadający zatrudnienie – 23 osoby (59,0%), absolwenci, którzy kontynuowali naukę w formie szkoły wyższego stopnia lub szkolenia – 7 osób (17,9%), absolwenci, którzy nie posiadali zatrudnienia ani nie uczestniczyli w kształceniu lub w szkoleniu – 6 (15,4%);

- III pomiar (2 lata od ukończenia kształcenia) – liczba absolwentów objętych pomiarem 28 osób, absolwenci, z którymi udało się nawiązać kontakt – 7 osób (25,0% absolwentów objętych pomiarem), absolwenci posiadający zatrudnienie – 4

³⁷ W jednym przypadku zebrano informacje i wymagane dokumenty w dniu 27 sierpnia 2015 r. na szkolenie w zawodzie fryzjera, ale w dniu 9 października 2015 r. wpłynęła informacja, że uczestnik zmienił profil szkolenia na szkolenie w zawodzie kucharza.

³⁸ W tym zakresie obowiązywały zarządzenia: Zarządzenie Mazowieckiego Wojewódzkiego Komendanta OHP w Warszawie nr 8 z dnia 5 czerwca 2013 r. w sprawie *monitorowania losów absolwentów Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP*. Wg zarządzenia badaniem należało objąć wszystkich absolwentów MWK OHP przez 2 lata po zakończeniu kształcenia. Komendanci zobowiązani byli do systematyzowania danych poprzez: formularz kontaktowy, wykaz absolwentów, ankietę, księgę absolwentów. Zestawienia zbiorczych danych należało przekazywać dwa razy do roku 28 czerwca i 28 grudnia do Wydziału Kształcenia i Wychowania MWK OHP. Hufiec przekazywał terminowo zestawienia zbiorczych danych.

Zarządzenie Mazowieckiego Wojewódzkiego Komendanta OHP w Warszawie nr 7 z dnia 12 listopada 2015 r. w sprawie *monitorowania losów absolwentów Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy OHP*. Wg. nowego zarządzenia do zadań w zakresie monitorowania losów absolwentów OHP należy m.in. prowadzenie Klubu Absolwentów OHP, opracowanie i wdrożenie Planu wsparcia absolwentów OHP aktualizowanego co rok, zbieranie, ewidencjonowanie i analizowanie informacji o losach absolwentów, prowadzenie badań na temat potrzeb, zainteresowań i problemów młodzieży, która ukończyła OHP. W nowym zarządzeniu powtórzono, że badaniem należy objąć wszystkich absolwentów MWK OHP przez 2 lata po zakończeniu kształcenia. Komendanci zobowiązani są do systematyzowania danych poprzez: księgę absolwentów, formularz kontaktowy, ankietę i raport analizy losów absolwentów. Raport wraz z opisową analizą należało przekazywać raz w roku - 28 grudnia do Zespołu Kształcenia i Wychowania MWK OHP. Z dniem 12 listopada 2015 r. straciło moc poprzednie zarządzenie nr 8 z 5 czerwca 2013 r. Hufiec opracował koncepcję funkcjonowania Klubu Absolwentów, co rok opracowywał i wdrażał plan wsparcia absolwentów i terminowo przekazywał raport losów absolwentów wraz z opisową analizą.

osoby, absolwenci, którzy kontynuowali naukę w formie szkoły wyższego stopnia lub szkolenia – 3, absolwenci, którzy nie posiadali zatrudnienia ani nie uczestniczyli w kształceniu lub w szkoleniu – 1.

Przedstawione do kontroli księgi absolwentów z lat 2014-2016 prowadzono w sposób niezgodny z wytycznymi Komendanta Głównego OHP i Standardami³⁹. Przy pomiarach określających sytuację absolwenta w przypadku podjęcia zatrudnienia ograniczono się do jedynie do wskazania „pracuje” 28 razy w 3 badanych księgach, bez podania zawodu. Wiele zapisów w księgach absolwentów jest nieprecyzyjnych, np. „pracuje” bez podania zawodu, miejsca pracy rodzaju umowy. Użyto określenia „uczy się” bez żadnych dodatkowych informacji (7 razy w 3 księgach), „ukończyła naukę” bez dodatkowych informacji (1 raz w 3 księgach), „kontynuacja kształcenia” bez dodatkowych informacji (1 raz w 3 księgach), „wyjechał za granicę” bez dodatkowych informacji (raz w 3 księgach). Oznacza to, że powyższe zapisy były niezgodne z wymaganiami umieszczonymi w nagłówkach kolumn: np. nie podano daty uzyskania zawodu, zawodu wykonywanego. Brak było również informacji o udziale w działaniach Klubu Absolwenta OHP poza 6 przypadkami (roku i nazwy działania, którym został objęty absolwent, podpisu osoby dokumentującej bieżący wpis).

(dowód: akta kontroli str. 440-512)

4. Pracownicy Hufca Pracy w Grodzisku Mazowieckim nie zwracali się w badanym okresie do urzędów pracy (w tym młodzieżowych) w celu pomocy swoim absolwentom w znalezieniu pracy i w związku z tym Hufiec nie posiada informacji o zakresie pomocy Hufca w uzyskaniu zatrudnienia przez ich absolwentów ani danych z urzędów pracy (w Grodzisku Mazowieckim, Żyrardowie i Ożarowie) o okresach zatrudnienia absolwentów Hufca. Natomiast na tablicy informacyjnej w siedzibie Hufca wywieszane były i są oferty pracy przysyłane przez agencje pracy poszukujących pracowników w lokalnym środowisku. Wskazać należy, że zgodnie z § 11 ust. 3 pkt 5 rozporządzenia w sprawie realizacji zadań OHP, hufiec współpracuje z młodzieżowymi biurami pracy i urzędami pracy w znalezieniu zatrudnienia dla uczestników OHP.

Wg danych dot. zgłoszonych do ubezpieczeń z powodu podjęcia pracy uzyskanych z I oddziału ZUS w Poznaniu 25 z 30 badanych absolwentów HP w Grodzisku Mazowieckim podjęło aktywność zawodową (zawarli umowy o pracę, umowy agencyjne, umowy zlecenia, umowy o świadczenie usług) w różnych okresach, w tym 15 pracowało nadal w okresie kontroli. Pięciu absolwentów było zgłoszonych jedynie do ubezpieczeń jako pracownicy młodociani. Wg odpowiedzi z Powiatowych Urzędów Pracy z Grodziska Mazowieckiego, Żyrardowa, (dla powiatu Warszawy Zachodniej) Ożarowa i Pruszkowa 13 absolwentów nie zarejestrowało się w tych urzędach jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy, a dla 3 absolwentów brak było danych.

Według informacji uzyskanych z Grodziska Mazowieckiego, Żabiej Woli, Błoni, Milanówka Jaktorowa, Mszczonowa, Brwinowa i Leszna 19 absolwentów (z 30 badanych) nie korzystało ze świadczeń pomocy społecznej, a dla jednej osoby brak było danych.

(dowód: akta kontroli str. 533-591, 638-644)

³⁹ Księgi absolwentów, w roku 2014 powinny były być prowadzone zgodnie z wytycznymi wprowadzonymi pismem nr WKiW-610A-12/2012/B.S z dnia 22 lutego 2012 r., a w kolejnych latach na podstawie wytycznych dotyczących nowego wzoru księgi absolwentów wprowadzonych protokołem KG OHP nr 15 z dnia 21 lipca 2014 r. (Działania na rzecz absolwentów OHP załącznik nr 2 do Wytycznych do organizacji i nadzoru kształcenia i wychowania w roku szkolnym w roku szkolnym 2014/2015 oraz Standardy działań opiekuńczo-wychowawczych w OHP). Zgodnie z w/w wytycznymi księgi absolwentów zakładane są na koniec cyklu kształcenia uczestników OHP, czyli w miesiącu czerwcu.

5. W kontrolowanym okresie Hufiec Pracy w Grodzisku Mazowieckim nie był kontrolowany ani przez Komendanta Wojewódzkiego ani przez kontrole zewnętrzne. Hufiec prowadzi książkę skarg i wniosków od 1 stycznia 2015 r., która zawieszona była nad biurkiem Pani Komendant. W książce brak było wpisów.

(dowód: akta kontroli str. 531)

Uwagi i
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Księgi absolwentów prowadzone były niezgodny z wytycznymi Komendanta Głównego OHP i Standardami.
2. Hufiec nie współpracował z młodzieżowymi biurami pracy i urzędami pracy w zakresie pomocy w znalezieniu zatrudnienia dla uczestników OHP.
3. Księga skarg i wniosków nie jest prowadzona rzetelnie. W księdze nie było żadnych zapisów, choć jak wynika z ustaleń kontroli w okresie objętym kontrolą występowały problemy, w związku z którymi uczestnicy Hufca zgłaszali skargi.

Ocena częściowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Hufiec na ogół poprawnie wywiązywał się ze swoich obowiązków, jednak wskazane powyżej nieprawidłowości w sposób istotny mogą wpływać na skuteczność prowadzonej działalności oraz możliwości jej oceny. Ocenę tą potwierdza fakt, że absolwenci Hufca mieli trudności w utrzymaniu się na rynku pracy. Choć aż 25 z 30 absolwentów Hufca z lat 2014 i 2015 objętych badaniami szczegółowymi podjęło pracę zawodową, to tylko 15 z nich pracowało nadal w okresie kontroli.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁰, wnosi o:

1. Podjęcie działań na rzecz zaktualizowania *Wewnętrznego regulaminu organizacyjnego 7-31 HP w Grodzisku Mazowieckim*.
2. Podjęcie niezbędnych działań organizacyjnych w porozumieniu z Komendantem Wojewódzkim mających na celu dostosowania liczby uczestników przypadających na jednego wychowawcę w jednostce w Żyrardowie do liczby określonej przez Komendanta Głównego OHP.
3. Motywowanie absolwentów do utrzymywania kontaktów z Hufcem co najmniej przez 2 lata po opuszczeniu Hufca.
4. Rzetelne prowadzenie ksiąg absolwentów.
5. Nawiązanie współpracy z publicznymi instytucjami rynku pracy, oraz innymi jednostkami OHP w zakresie pomocy absolwentom OHP w znalezieniu zatrudnienia.
6. Dostosowanie w miarę możliwości oferty edukacyjnej do oczekiwań lokalnego rynku pracy, m.in. poprzez kształcenie w zawodach deficytowych.
7. Podjęcie działań na rzecz rzetelnego prowadzenia księgi skarg i wniosków, w tym zobowiązanie wychowawców do dokumentowania skarg i wniosków przekazanych ustnie przez uczestników Hufca.

⁴⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 524

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 27 lipiec 2017 r.

Kontroler
Jacek Rupert
Główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
Wicedyrektor
Elżbieta Matuszewska

.....
Podpis

.....
podpis